

Midt om natten

Med 'Nattens Gerninger' kaster bogens forfattere lys over natten. © Oluf Høst

ANMELDELSE / 07.10.15

Kulturhistorisk værk kaster lys over natten. Den er sprængfyldt med gode historier om drukkenbolte, natteravnene og røvere.

Lars Erik Frank

Halvdelen af Danmarkshistorien står næsten hen i det uvisse. I hvert fald den del af den, som tidligt har udspillet sig fra solnedgang til solopgang. Natten kan være svær at få øje på som selvstændigt genstandsfelt i dansk historieforskning. Det eneste store samlede værk om den er Hugo Mathiesens *Natten, Studier i gammelt Byliv* fra 1914.

Derfor er det en oplagt – men stadigvæk rigtig god idé – de to historikere Poul Duedahl og Ulrik Langen har fået som redaktører på *Nattens gerninger*. Med bogen vil de nu kaste et kulturhistorisk lys over natten som den skrider frem fra omkring 1500 – hvor den begynder at dukke op i stadig flere bevarede kilder – til år 1900, hvor natten ifølge redaktørerne forsvinder med lyset fra de nye glødepærer og i det mentale efterskær fra Oplysningstiden. Perioden er, som der peges på i forordet, præget af en gammeltestamentlig opfattelse af dag og nat, med afledte modsætningspar som lys-mørk, god-ond, liv-død, orden-kaos. Natten var noget værre noget.

Nattens gerninger er opdelt i 14 kapitler, hvert med sin selvstændige forfatter, hentet blandt især historikere fra museer og højere læreanstalter landet over. Det samme er kildematerialet, forfatterne tager udgangspunkt i, når de fokuserer på et afgrænset område af hændelser, aktiviteter og fænomener, som er særligt forbundne med natten. Nogle emner er – naturligvis – gammeldags – fx nattevægterens arbejde eller overtroens natvæsener. Andre er stadig aktuelle som nattelivet og nattesøvnen. Men selv den har ændret karakter: Nøgen fællessøvn med den nærmeste familie i trange senge og husdyr på gulvet er ikke længere boligstylistens første tip til det perfekte liv.

Der er masser af detaljeret og god gedigen fakta-viden at hente i *Nattens gerninger*, ligesom den er sprængfyldt med knaldgode historier om drukkenbolte, natteravne og røvere. Alt sammen baseret på kilder, naturligvis. Bogen er stærkt illustreret med malerier og tegninger. Samlet set er den underholdende. Alligevel bliver udgivelsen om et emne, vi alle har erfaringer med og ejerskab på, desværre også til ujævn læsning. Bumpene kommer af forfatternes forskellige greb på formidlingen, som måske stammer fra det, der virker som redaktionel uklarhed om, præcist hvad og hvordan de skal fortælle om natten.

Nogle kapitler indeholder nemlig kun svage antydninger af perspektivering og diskussion og får derfor en næsten træg karakter af opremsning. Det gælder fx det om natvæsener, som også kunne tegnes skarpere op end en selvfølgelig indledning som »nattens lyde gav mangfoldige forestillinger, fordi mørket gjorde det vanskeligt at se og forstå, hvad der foregik omkring én.«

Andre kapitler har heldigvis analytisk fremdrift, som Thomas Bredsdorffs om natlig digtning, der også for alvor tager fat på den kristne livstydning, som tegner bogens præmis op. Han perspektiverer nattens litteratur med nogle af de forskellige mentalitetshistoriske strømninger, som bogens tidlige spændvidde rammer ind. Der sker trods alt meget på de 400 år. Af dem begrænser Karin Lützens ellers velskrevne og interessante tekst om prostitution og sædelighed af en eller anden grund sig kun til de to sidste årtier? Prostitutionen dukker dog op i et par andre kapitler – fx i redaktørernes fælles tekst om natteroderi, hvor man mærker, hvorfor de begge tidligere har modtaget formidlingsprisen ”Årets historiske bog.” Det gør *Nattens gerninger* nok ikke hos denne anmelder, som dog ikke er blevet træt af at se den ligge på sit natbord i den seneste tid.

FAKTA

Poul Duedahl og Ulrik
Langen, *Nattens
gerninger*, Gads Forlag

